

Scrisoarea Marelui Mare Suveran

M. S. Regele Carol II-lea.

Țara întreagă se pregătea dela sărbătorească la mare, să sărbătorească la 8 Iunie, împlinirea unui deceniu, dela coborârea Marelui Mare Suveran în mijlocul poporului său.

Acest praznic, ar fi fost prilejul cel mai nimerit prin care poporul român, și-ar fi manifestat, dragostea față de Acela care, în aceste clipe veghe, conduce cu o mână fermă, totdeauna la datorie, destinele acestui popor.

Întâia însă că acest Mare Rege, în scrisoarea adresată primului șef de stat al Tronului ne dă un exemplu în plus și vrednic de urmat.

Primul Lucrător al Țării prin care îndemnăm la Muncă și patriotisme scrie între altele:

„Acel care dorește în aceste împrejurări să Mă sărbătorească, n-o pot face mai bine decât punându-și toată munca cu răvnă și patriotism pentru înfrângerea României...”

Întâia această scrisoare:
Scumpul Meu președinte de Consiliu,

Am fost înștiințat că guvernul a hotărât să fie sărbătorit în mod deosebit cu prilejul zilei de 8 Iunie pentru împlinirea a 10 ani ai domniei tale.

Această hotărâre M-a mișcat din temelii. Cu cunoștința datoriei împlinite cu dragoste în folosul Patriei, sărbătorearea ce înțelegem, mărturie a roadelor acestui deceniu, Mi-a dat o încă satisfacție sufletească.

Consider însă că împrejurările actuale, cât și grijile de orice clipă ce trebuie să fie acordată atenția tuturor, nu ne prielnic pentru manifestarea de felul ce doriți a-Mi se și cari pe de altă parte pricinui și mari cheltuieli.

Acei cari doresc în aceste împrejurări să Mă sărbătorească, nu o pot face mai plăcut pentru Mine decât punându-și toată munca cu răvnă și patriotism pentru întărirea mâinii.

Mulțumindu-vă Dumnezeu vă rog pentru frumosul gând ce mi-a avut, vă rog stăruitor să vă unifați la proiectata sărbătoare.

Eu reînnoiesc, scumpul Meu președinte de Consiliu, încredințarea afecțiunii ce vă pă-

scădurești, la 22 Mai 1940.

CAROL. R.

ANIVERSARE...

Patruzeci și șase ani, dela: „Procesul Memorandului”

Se împlinesc în ziua de 25 Mai a. c. patruzeci și șase de ani, dela sentința dată în răsunătorul Proces al Memorandului, proces datorită căruia, nelegiurile asupra noastră de totdeauna, au fost cunoscute în lumea întreagă.

Remarcam acum un an, tot în paginile acestui ziar, clasică noastră nepăsare, în legătură cu faptele marilor noștri înaintași în general și în deosebi cu ale celor osândiți în Procesul Memorandului.

Scriam între altele:

„Faptele memorandului lor puse în slujba națiunii române, nu vor putea fi cântărite, în adevărata lor valoare, niciodată.”

„Acea deviză: „Totul pentru națiune” ce împodobește piepturile și stăpâna gândurile milioanele de Români din Ardeal, n'a fost numai o lozincă luată la întâmplare, ci un crez, păstrat cu sfințenie până la Unirea cea mare.”

„Din nefericire pentru noi, pomenirea acestor martiri a trecut neobservată.”

Printre prea multele serbări, o creștinească aducere aminte a acestor eroi, nu s'a mai produs. Cu toate apucăturile noastre occidentale, nu cunoaștem nici proslăvirea eroilor, nici cultul morților.

Câtă dreptate avea d. Ioan Pop, când scria în prefața cărții „Procesul Memorandului” apărută în anul 1932, următoarele:

„Memorandiștii au fost uitați de mult, și de procesul lor abia își mai aduc aminte cu pietate, poate cei cari mai sunt în viață dintre foștii lor apărători, și cu fragmente de vâgi și șterse amintiri rămase din tî-

nețele lor, câțiva dintre foștii studenți români de atunci, ajunși azi și ei în anii bătrânețelor.”

Păcat de noi...

Dela aceste rânduri, a trecut aproape un an, iar astăzi cu prilejul aniversării, trebuie să subliniem cele scrise atunci, fiindcă, din nefericire, conțin un mare și dureros adevăr.

Generațiile de astăzi, în secolul vitezii, au uitat cu desăvârșire să mai răscolească trecutul, să prindă acel unic curaj, dătător de biruințe noi; ce își are obârșia în preamăria faptelor marilor noștri înaintași.

Și iată că am ajuns încet dar sigur, ca an de an, să ne condamnăm și noi la aceeași nepăsare, caracteristică indivizilor mulțumiți de soartă, iar cei osândiți pentru ca să avem și noi acel »loc sub soare» de mai târziu, n'au fost vrednici de recunoștința noastră, nici măcar spre a le ridica un monument întru veșnică și pioasă aducere aminte.

Aceia care au îndrăznit să-și afirme atunci, naționalitatea prin grai și scris au fost uitați!...

Dar care Român adevărat nu se cutremură, ori de câte ori recitește acel faimos pasagiu din ultima cuvântare a d-rului Rațiu după retragerea apărătorilor din proces:

— „În acest proces este vorba de existența poporului Român. Existența unui popor nu se discută, se afirmă. De aceea nu ne este în gând să venim în fața Dvs. să dovedim că avem drepturi la existență. Într-o asemenea chestiune nu ne putem apăra în fața Dvs.

Noi nu putem decât să acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asupra lor care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump: legea și limba. De aceea noi nu suntem aci acuzați, noi suntem acuzați.”

Ca persoane n'avem ce căuta înaintea acestei curți cu jurați, fiindcă noi am lucrat numai ca mandatar ai poporului Român, iar un popor întreg nu se poate trage la baza judecătorească. Plângerile poporului Român nu pot fi judecate de un juriu exclusiv maghiar, care este și judecător și parte.”

Dar sentința?

În ziua de 25 Mai 1894, se rostesc sentința prin care sunt osândiți: dr. I. Rațiu la 2 ani temniță de Stat; dr. V. Lucaci la 5 ani; prof. Dimitrie Comșa la 3 ani, dr. Iuliu Coroianu la 2 ani și 8 luni; dr. Th. Mihali, D. P. Bărcianu, R. Patifla, Gh. Domide la câte 2 ani și jumătate, Aurel Suciu la 1 an și 6 luni, M. Veliciu la 2 ani; Gh. Pop de Băsești la 1 an, D. Roman și Nicolae Cristea la 8 luni.

Toți acuzații condamnați sunt obligați la suportarea speșelor ivite în sumă de 3238 fiorini. Apoi să însereze pe speșele proprii, sentința, în toată extensiunea, în limba maghiară, în 13 zile printr-o copie românească, unul german și restul maghiare.

Pe acea vreme încă, prietenul României, marele bărbat de stat francez, Georges Clemenceau scrie în ziarul »La Justice» într'un articol închinat acestui proces, printre altele, următoarele:

„Se judecă, în momentul acesta, la Cluj, capitala Transilvaniei, un proces de înaltă trădare, care interesează în cel mai înalt grad pe toți oamenii care doresc o mai bună repartizare a justiției între popoare”...

Apoi:

Acest proces este într'adevăr o rușine pentru națiunea maghiară. Doctorul Rațiu și amici lui pot să fie condamnați, opinia publică europeană i-a achitat însă dinainte.”

Până aici faptele...

Din acest umil colț de țară, prin coloanele acestui ziar, am sugerat ideea ridicării unui monument în memoria memorandiștilor.

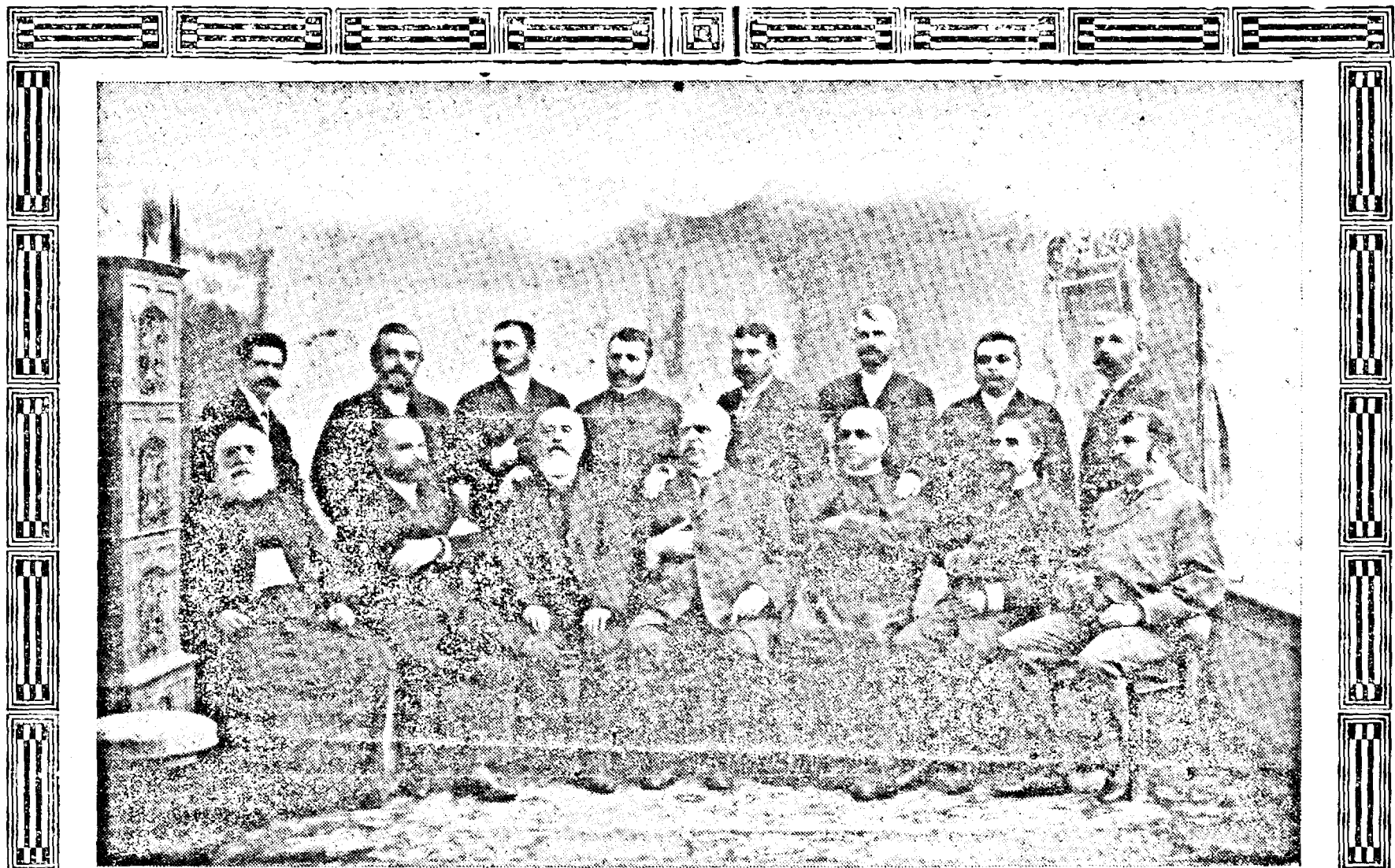
Acest monument apoi, să fie inaugurat în capitala Transilvaniei cu prilejul împlinirii a jumătate de veac dela Procesul Memorandului, iar câte o copie în miniatură să fie așezate în toate orașele și târgurile transilvănene mai însemnate.

Scriam atunci și o repetăm din nou, că în legătură cu acest monument Asociațiunea »Astra» are cuvântul.

În aceste vremuri grele cultul oamenilor mari, a căror fapte sunt toate vii exemple, trebuie înfățișat generațiilor viitoare în toată marea lui.

În ce ne privește vom stărui mereu ca această »trecere cu vederea» să nu mai dăinuiească atât, iar cei osândiți pentru României de prețutendenți, să-și aibă monumentul lor întru veșnică recunoștință.

(i. fp.)

OSÂNDIȚII ÎN PROCESUL MEMORANDULUI 7-25 MAI 1894

RÂNDUL DE SUS: 1. D. Roman, P. Barbu, Dr. D. P. Bărcianu, Gh. Domide, Dr. T. Mihali, Dr. Aurel Suciu, Mihai Veliciu, R. Patifla.
RÂNDUL DE JOS: 2. N. Cristea, I. Coroianu, G. Pop de Băsești, Dr. Ioan Rațiu, Dr. V. Lucaclu, Dimitrie Comșa, Septimiu Albini.

Doi ctitori

† Iosif Moldovan

† Prof. Traian Văfian

În acest început de primăvară târzie, cu schimbările ei zilnice, de frig, ploaie și căldură, în neliniște continuă; doi ctitori, făclii de românism aprinse la colț de față: Iosif Moldovan și prof. Traian Văfian, s'au stins din viață.

Au trecut la cele eterne, în preajma unor vremuri îngrozitoare, când peste o lume ce și-a pierdut busola, în secolul atâtor învățați, parcă s'abat vremile apocaliptice.

Cu ei — faima Aradului de odinioară, acest leagăn al românismului de totdeauna, finit al credinței, muncii și vredniciei; dispăre tot mai mult.

A fost ca eri, când cu moartea aceluia ce-a fost Vasile Goldiș și Dr. Ștefan Cicio Pop, iar astăzi, au plecat alți sfernici ai trecutului demn de remarcat: Iosif Moldovan și prof. Traian Văfian.

În urma lor, Aradul nostru, faima trecutului românesc, își pierde tot mai mult din însemnătatea ce i-a fost hărăzită, în bună parte și cu concursul marilor dispăruți.

Se vede că generațiile de astăzi, cu interesele lor specifice, totdeauna grăbite și nesincere, chiar aici la colț de față, unde este mai necesară strângerea rândurilor, în slujba patriei, — numai sunt vrednice de-o muncă constructivă întru progres românesc.

Cu toții par oboșiți, iar puși ocazional la treabă, își trîmbițează fiecare egoismul, lăudându-și nepriceperea, în discursuri cât mai lungi, pentru ca să rămână cât mai puțin timp faptelor...

Astfel nu-i nici o mirare că, dacă în împrejurările actuale, nu înțelegem cultul oamenilor mari, și nu urmărim pildele înaintașilor, ducând mai departe moștenirea primită, întru progres continuu, — spre a o transmite mai bogată celor ce vor să vină; principalii vinovați vom fi tot numai noi.

Acea care mai cercetează sfânta Biserică, își vor aminti poate de fapta și răsplata slugii netrebnice, ce primise în dar un talant...

Tare mi-e teamă, că după cum ne înțelegem și noi rostul să nu pățim la fel...

Dar fiindcă rostul acestor câteva șire, era să fie consacrat unei pioase aducerii aminte, să nu uităm faptele celor dispăruți, întru toate pilduitoare.

Cine nu i-a cunoscut pe acești, îndrumători spirituali, aici la graniță, din vremuri de urgisire, când au știut să mențină aprinsă prin toate primejdiile, acea făclie luminoasă, călăuzitoare în vremuri grele?

Un omagiu pentru viața lor de martiri înseamnă și felul cum ne știm face datoria, pretutindeni, cu orice jertfe, pentru a fi în slujba neamului, oriunde, fără a uita locul unde pentru primadată am văzut lumina soarelui.

T. T.

Adunarea generală a Breslei patronilor meseriași lemnari din Ținutul Timiș secția Arad

Zilele trecute a avut loc adunarea generală a Breslei patronilor meseriași lemnari, din Ținutul Timiș secția Arad, de sub președinția d-lui Sfânt Vichentie, cu următoarea:

Ordine de zi:

- 1). Deschiderea ședinței
- 2). Raportul de activitate
- 3). Raportul casierului
- 4). Raportul censorilor
- 5). Descărcarea contului de gestiune
- 6). Alegerea noului comitet
- 7). Diverse
- 8). Închiderea ședinței

Printre cei prezenți am remarcat pe dnii: Sfânt Vichentie, președintele secției din Arad, Tulbure Ioachim, Cri-tea Petru, Ciszter Coloman, Giurgiu Ioan, din Halmagiu, Colarov Dumitru Varga Ion, Rusu Pavel, Ujora Ștefan, Kulcsár Gheorghe, Șeran Gheorghe din Ineu, Sârbuți Vasile, Ciszter Iosif, Wolf Andrei Sfânt Ioan, Mandl Desideriu, Gartner Francisc, membrii.

Apoi dnii: Marinca Ioan, delegatul Breslei meseriașilor constructori, Tatu Lazar și Ladislau Gedeon, reprezentanții Camerii de Muncă precum și reprezentanții presei.

Deschizând ședința dl. președinte Sfânt Vichentie salută pe cei prezenți și roagă pe dl. Tulbure Ioachim ca să citească darea de seamă a comitetului în locul d-lui Teofil Sârbea, care este concentrat.

În darea de seamă se remarcă faptul că Breasla are de luptat cu multe greutăți, fiind că membrii nu-și achită cotizațiile, astfel că din 122 înscriși au cotizat numai 46.

Se propune apoi angajarea unui funcționar pentru rezolvarea corespondenței.

Arată apoi greutățile cu care

au de luptat în special meseriașii lemnari, făcându-se un apel la înscrierea tuturor în Breasla.

Dl. Ujora Ștefan cetește darea de seamă a casierului, iar dl. Sfânt Ioan raportul censorilor. Se dă apoi descărcarea cuvenită, vechiului comitet, după care sub președinția de vârstă a d-lui Giurgiu Ioan s'a ales următorul comitet:

Președinte: Sfânt Vichentie.
Vicepreședinte: Kucsar Gheorghe.

Secretar: Sârbea Teofil.
Casier: Uzsora Ștefan.
Membrii ord.: Tulbure Ioachim, Cristea Petru, Wolf Andrei, Sârbuț Vasile, Ciszter Coloman.

Supleanți: Rusu Pavel, Bonanca Izidor, Szentjobbi Coloman.

Comisia de cenzori: Sfânt Ioan, Colarov Dimitrie, Ring Ștefan.

Supleanți: Nagy Carol și Vlaicu Petru.

Dl. Sfânt Vichentie mulțumește pentru încrederea manifestată din nou, după care dl. Giurgiu Ioan cere ca noul comitet să intervină pentru simplificarea contractării ucenicilor, că actualmente formalitățile acestă costă pe un meseriaș din pvovincie 2-3000 Lei.

Dl. Șeran Gh. remarcă desinteresul ce-l poartă meseriașii lemnari din localitate, față de Breasla cu toate că ce-i din provincie le-a acordat încredere deplină. Cere stărpirea clandestinismului.

Mai vorbesc dnii: Colarov Dumitru, Tulbure Ioachim, Sfânt Ioan, Kulcsár Gheorghe etc.

La orele 12:30 adunarea generală a luat sfârșit.

Depozit de fier și metal

Lazar Romulus

ARAD, Piața Arenei

DEUTSCHLAND

e marca neîntrecutelor

BICICLETE

Toate MODELELE se vând cu prețuri senzațional de EFTINE la

HAMMER SIGHISMUND ȘI FIUL

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand No. 27.

V. PINTER & CO.

TELEFON: 12-55.

S. I. N. C.

FABRICA de OGBINZI și de STICBE pt. OGBINZI

ARAD, Str. COGĂLNICIANU No. 28.

Cine are mătreață sau păr, fără luciu să-și spele capul la

Coaforul de dame

Prosenszky

ARAD, Str. Cloșca

KELL & KRAUSZ

ARAD,

MAGAZIN DE MODE

EXQUISITE

FONDAT 1883.

Iosif Horváth

Intreprindere electromecanică și mecanică

ARAD, Str. Brătianu No. 10.

Telefon: 15-76.

Depozitul Electromotoarelor, Generatoarelor și Dinamourilor fabricii „GANZ”

Iosif Krebsz

vopsește, spală și curăță

ARAD, Str. Eminescu No. 1.

Locuința: B-dul Regele Ferdinand No. 51.

Tiberiu Keiser

mecanic lăcătuș, strungărie, sudură și tăiere autogenă

ARAD,

Str. Gen. Grigorescu No. 4-6.

Otto Hönig

Confecționator de pompe

Face și reparații

Arad, Str. Fabricii 21.

Elisabeta Toth

Broderie artistică

Arad, Str. Eminescu 15.

Broderie de haină, ajur cu mașina, tamburi, nasturi îmbrăcați. Pliseuri și gureuri după cele mai moderne modele.

— Aflăm că dl. Vlad Luca distinsul reprezentant Societății L. A. R. E. S. Arad, a fost chemat în Sesiunea centrală al societății. Plecarea d-sale din Arad, unde în cei doi ani petrecuți aici, a știut să și facă un prieten, a fost unanim reținută, iar mulțimea celor la-uu petrecut până la aplecare spre rămas bun, l-au coplesit de flori.

Chestia laboratorului de Igienă din Arad

Miercuri a avut loc la marea sub președinția dlui general Alexandru Vlad, primarului Municipiului o consfătuire, care au participat directorii spitale, reprezentanții F.R.N. deputat Nerva Iercan, și demnitari, cari au examinat, în tuția laboratorului de Igiene. S'a adoptat în unanimitate rezoluție de a interveni telefonic la forurile superioare pentru a împiedeca desființarea. S'a expedit următoarea telegramă dlui ministru al Sănătății, primul ministru și președintelui Regule:

Iată textul telegramei: Laboratorul de Igienă din Arad, care deservește județelor Arad și Hunedoara instalat cu sacrificii materiale însemnate de către aceste județe, cu ordinul 2148 al Sărbătorii Generală din Timișoara este îndrumat de dl. Iosif Horváth, care în acesteze activitatea cu datele 23 l. c. Cu onoare Vă rugăm ca în interesul instituțiilor noastre din aceste două județe, cât și în interesul operațiilor de export ce se efectuează prin punctul vamal Curticea interesul populației și al băneșilor expuși pe timpul centrărilor la diverse epidemii precum și cu scopul de a preveni alarmismul să binevoiați să interveniți la Domnul Ministru Sănătății să mențină și pe departe această instituție conform ordinului 940 din 14 Aprilie al Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Prefectul județului

Dr. Iuliu Ionescu
Primarul Municipiului:
General Al. Vlad
Președintele FRN al jud. Arad:
Dr. Cornel Rațiu
Președ. FRN al Municipiului:
Dr. Romul Coșbuc
Vice-preș. al Camerei de Comerț și Comerț. Dr. Nerva Iercan
Parlamentarii județului:
senatori și deputați se asociază la intervenția Prefecturii. De asemenea, Camerii de Industrie și Comerț cât și a FRN pentru menținerea laboratorului de Igienă din Arad.

REND

Croitor pentru doamne

ARAD,

Vis-a-vis cu Teatrul Orașului

Csáky Iuliu

Gravor

Fabricarea de monograme și sigile de cauciuc

Arad, Str. Brătianu